

**YOSHLARNI ZARARLI ODATLARGA QARSHI KURASHISH
RUHIDA TARBIYALASH TEXNOLOGIYASI**

Omonboyev Muhammadaziz Abduvahob o'g'li

Ahmadv Olimjon Shodmonovich

***Annotatsiya:** Ushbu ilmiy maqolada biz yoshlarni zararli odatlarga qarshi kurashish ruhida tarbiyalashda qo'llaniladigan innovatsion yondashuvlar va dalillarga asoslangan usullarni o'rganamiz. Turli ta'lim strategiyalari va tadbirlarining samaradorligini o'rganish orqali ushbu maqola tarbiya omillarini rivojlantirish va yoshlar o'rtasida ijobiy xulq-atvorni o'zgartirishni rag'batlantirish bo'yicha ko'p qirrali sa'y-harakatlar haqida tushuncha berishga qaratilgan.*

***Kalit so'zlar:** ta'lim usullari, yoshlar, zararli odatlar, interfaol platformalar, tajribali o'rganish, jamoatchilik bilan hamkorlik.*

Yoshlar o'rtasida zararli odatlarning keng tarqalishi aholi salomatligi va farovonligiga jiddiy muammo tug'dirmoqda. Giyohvand moddalarni iste'mol qilishdan tortib to harakatsiz turmush tarzigacha bo'lgan bu zararli xatti-harakatlar odamlarning jismoniy, hissiy va ijtimoiy rivojlanishiga ta'sir qiladigan keng ko'lamli oqibatlariga olib keladi. Yoshlarga bunday odatlarning xavf-xatarlari haqida tushuncha berish, ularni vasvasalarga qarshi turishga undash, ongli ravishda tanlash bo'yicha bilim va ko'nikmalarni shakllantirish kabi muhim ahamiyatga ega. Mazkur tadqiqot ishimizda yoshlarni zararli odatlarga qarshi kurashish ruhida tarbiyalashda qo'llanilayotgan turli uslub va innovatsion yondashuvlar haqida to'xtalamiz. Dalillarga asoslangan strategiyalar, ta'lim tashabbuslari va yangi aralashuvlarni o'rganish orqali ushbu maqola yoshlar o'rtasida matonatli bo'lishni tushuntirish va sog'lom xulq-atvorni targ'ib qilish bo'yicha ko'p qirrali sa'y-harakatlarni yoritishga qaratilgan.

Zararli odatlarga qarshi kurash murakkab ish bo'lib, ta'lim, aralashuv va qo'llab-quvvatlashni o'z ichiga olgan kompleks yondashuvni talab qiladi. Xulq-

atvorni o'zgartirish va xavf omillarini oldini olish, ta'limning muhim rolini e'tirof etgan holda, ushbu maqola yosh shaxslarni jalb qilish va bilim malakalarini kuchaytirishga qaratilgan moslashuv va innovatsion usullarning muhimligini ta'kidlaydi. Avvalo, an'anaviy ta'lim muassasalari, jumladan, maktablar va jamoat dasturlari bilimlarni berish va sog'lom xulq-atvorni targ'ib qilish uchun asosiy omil bo'lib xizmat qiladi. Giyohvand moddalarni iste'mol qilish, ruhiy zaiflik, jismoniy kuchsizlik va noto'g'ri ovqatlanish kabi salbiy mavzularni ko'rib chiqishga mo'ljallangan o'quv dasturlari yoshlarni zararli odatlar keltirib chiqaradigan muammolarni hal qilish uchun zarur bo'lgan xabardorlik va ko'nikmalar bilan qurollantirishda zarur bo'lgan ro'lni o'ynaydi. Bundan tashqari, dalillarga asoslangan amaliyotlar va interfaol ta'lim metodologiyalarining ta'lim tizimida integratsiyalashuvi talabalarni jalb qilish va zararli xatti-harakatlar bilan bog'liq oqibatlarni chuqurroq tushunishga yordam berishda samarali ekanligini isbotladi.

So'nggi yillarda ta'lim muassasalarida tajribaviy va ishtirokchi ta'lim yondashuvlarini kiritish tomon paradigma o'zgardi. Amaliy mashg'ulotlar, tengdoshlar bilan suhbatlar, rolli o'yin mashqlari va real hayot stsenariylarini simulyatsiya qilish yoshlarga nafaqat zararli odatlarning oqibatlarini tushunish, balki tanqidiy fikrlash, qaror qabul qilish va shaxslararo munosabatlarni rivojlantirish imkoniyatini ham beradi. O'quvchilarni real vaziyatlarni aks ettiruvchi interfaol tajribalarga jalb qilish orqali o'qituvchilar tanlov qilishning murakkabligini va bu qarorlarning shaxsiy farovonlik va jamiyat farovonligiga ta'sirini samarali tarzda yetkazishlari mumkin. Tajribali o'qitishning ushbu usullari yoshlarda faol ishtirok etish va shaxsiy mas'uliyat hissini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Bundan tashqari, tengdoshlarni o'qitish dasturlari zararli odatlarga qarshi kuchli vosita sifatida paydo bo'ldi. Tengdoshlar va murabbiylarning ta'siridan foydalangan holda, bu tashabbuslar yosh shaxslarni o'z jamoalarida himoyachi va o'qituvchi bo'lishga o'rgatadi. Integratsion usullardan foydalangan holda, bunday dasturlar ochiq muloqot, bilim almashish va ijobiy namuna olish uchun platforma yaratadi. Ushbu yondashuv nafaqat qo'llab-quvvatlovchi va inklyuziv muhitni rivojlantiradi, balki yoshlarning hayotiy tajribasi va tashvishlari bilan samarali kurashishga

undaydigan ta'lim usullarini chuqurroq o'rganishni kuchaytiradi. Bundan tashqari, raqamli texnologiyalarning paydo bo'lishi ta'lim landshaftini tubdan o'zgartirib, yoshlarni zararli odatlarga jalb qilish va o'rgatish uchun innovatsion va immersiv vositalarni taklif qildi. Interfaol multimedia, ta'lim ilovalari, virtual reallik simulyatsiyalari va onlayn platformalar raqamli mahalliy aholini qiziqtiradigan va mos keladigan formatda moslashtirilgan, dalillarga asoslangan kontentni yetkazib berish yo'llarini taqdim etadi. O'yinlar va interaktiv hikoyalardan foydalangan holda, o'qituvchilar yosh auditoriyaning e'tiborini jalb qilishlari mumkin, mavzuga chuqurroq bog'lanishni kuchaytiradi va ijobiy munosabat o'zgarishiga yordam beradi.

Shuni ta'kidlash kerakki, zararli odatlarga qarshi kurashishga qaratilgan ta'lim tadbirlari alohida-alohida ishlamaydi. Sog'liqni saqlash sohasi mutaxassisleri, maslahatchilar va jamiyat manfaatdor tomonlari bilan hamkorlik yoshlarni har tomonlama qo'llab-quvvatlashda muhim rol o'ynaydi. Ta'lim sohasidagi sa'y-harakatlarni maslahat xizmatlaridan foydalanish, tengdoshlarni qo'llab-quvvatlash guruhlar va tegishli resurslarga yo'naltirish bilan birlashtirgan integratsiyalashgan yondashuvlar yaxlit va barqaror ta'sirni ta'minlaydi. Turli sub'ektlar bilan hamkorlikni rivojlantirish orqali ta'lim tashabbuslari zararli odatlarning ko'p qirrali jihatlarini samarali hal qilishi mumkin, bu nafaqat bilimlarni tarqatish, balki hissiy qo'llab-quvvatlash, ko'nikmalarni rivojlantirish va xatti-harakatlarni o'zgartirish uchun resurslardan foydalanishni ham qamrab oladi. Qolaversa, yoshlarni zararli odatlarga bog'lanib qolayotganlarida ota-onalar va tarbiyachilarning rolini ham e'tibordan chetda qoldirib bo'lmaydi. Oilaga qaratilgan ota-onalar va o'qituvchilarni muhokamalar, seminarlar va ta'lim dasturlariga jalb qiladigan tadbirlar sog'lom xatti-harakatlarni mustahkamlash va qo'llab-quvvatlovchi zarur bo'lgan muhitini yaratish uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Kattalarga yoshlar bilan samarali muloqot qilish va ijobiy xulq-atvorni namuna qilish uchun bilim va vositalar bilan ta'minlash orqali bunday aralashuvlar yosh shaxs hayotining turli sohalarida ta'lim sa'y-harakatlarini uyg'unlashtiradigan yaxlit ekotizimni yaratadi.

Interfaol ta'lim platformalari. Interfaol ta'lim platformalari yoshlarni

zararli odatlarning oqibatlarini va oldini olish strategiyalarini o'rganishga jalb qilish uchun ajoyib intensiv yo'lni taklif qiladi. Onlayn platformalar, ta'lim ilovalari va multimedia resurslari maqsadli ta'lim mazmunini yetkazib berish uchun qulay va qiziqarli usullarni taqdim etadi. Ushbu platformalar nosog'lom xatti-harakatlarning oqibatlarini chuqurroq tushunishga yordam beradigan va ijobiy munosabat o'zgarishini rag'batlantirib, raqamli shaklga singib ketgan yoshlarning e'tiborini jalb qilish uchun interaktiv xususiyatlar, o'yinlar va o'xshash hikoyalardan foydalanadi. Raqamli vositalar orqali o'qituvchilar ta'lim mazmunini yosh shaxslarning turli xil ta'lim uslublari va afzalliklariga moslashtirib, sog'lom xulq-atvorni targ'ib qilishdagi sa'y-harakatlarining ta'sirini kuchaytirishi mumkin.

Ta'lim metodologiyalari. Ta'lim muassasalarida tajribaviy o'rganish metodologiyasini kiritish o'quvchilarni zararli odatlar haqida tanqidiy munozaralarga jalb qilishning kuchli strategiyasi sifatida paydo bo'ldi. Rol o'ynash mashqlari, real hayot stsenariylarini simulyatsiya qilish va tengdoshlar tomonidan olib boriladigan munozaralar yosh shaxslarga qaror qabul qilishning murakkabliklarini va kengroq ijtimoiy ta'sirlar bilan shaxsiy tanlovlarning o'zaro ta'sirini o'rganishga imkon beradigan chuqur o'rganish tajribasini yaratadi. O'quvchilarni real vaziyatlarni aks ettiruvchi interfaol mashg'ulotlarga jalb qilish orqali o'qituvchilar qaror qabul qilish va shaxslararo munosabat ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi, yoshlarda vakolat va mas'uliyat hissini oshiradi. Bundan tashqari, tengdoshlar tomonidan olib boriladigan munozaralar va tajriba asosida o'rganish yoshlarga o'z tajribalari va nuqtai nazarlaridan foydalanish imkonini beradi, bu ta'lim tadbirlarining ahamiyati va ta'sirini oshiradi.

Jamiyatga asoslangan hamkorlik. Turli manfaatdor tomonlarni, jumladan, maktablar, tibbiyot mutaxassislari, jamoat tashkilotlari va mahalliy hokimiyatlarni jalb qiluvchi hamkorlik tashabbuslari yoshlarni zararli odatlar haqida o'rgatish bo'yicha kompleks yondashuv imkoniyatlarini namoyish etadi. Ta'lim, sog'liqni saqlash va ijtimoiy sohalarni qamrab olgan muvofiqlashtirilgan sa'y-harakatlar yoshlarni har tomonlama qo'llab-quvvatlash tizimini ta'minlaydi. Ta'lim tadbirlarini maslahat xizmatlari, tengdoshlarni qo'llab-quvvatlash guruhlarini va jamoat

resurslaridan foydalanish bilan uyg'unlashtirib, bu hamkorlik bilimlarni egallash va barqaror xatti-harakatlarni o'zgartirish uchun sharoit yaratadi. Bundan tashqari, jamiyatning manfaatdor tomonlari bilan hamkorlik zararli odatlarning ekologik va ijtimoiy omillarini hal qilish, yoshlar o'rtasida ijobiy xulq-atvor va chidamlilikni mustahkamlovchi qo'llab-quvvatlovchi kontekstlarni yaratish imkoniyatlarini beradi.

Oilaga qaratilgan ta'lim. Yoshlarning xulq-atvorini shakllantirishda ota-onalar va tarbiyachilarning ta'sirchan rolini e'tirof etgan holda, oilaga qaratilgan tadbirlar yoshlarni zararli odatlardan o'rgatishda muhim o'rin tutadi. Ota-onalar va masul shaxslarni jalb qiladigan seminarlar, ta'lim dasturlari va ochiq munozaralar ularni sog'lom xatti-harakatlarga yordam beradigan qo'llab-quvvatlovchi zarur muhitini yaratish uchun bilim va vositalar bilan ta'minlaydi. Kattalarni samarali muloqot strategiyalari bilan taminlash va ijobiy xulq-atvorni modellashtirish orqali ushbu aralashuvlar rasmiy muloqot orqali yetkazilgan xabarlarni mustahkamlaydi. Ta'lim va ta'lim harakatlarining oilaviy kontekstga ta'sirini sezilarli ravishda kengaytiradi. Oilaga yo'naltirilgan aralashuvlar yosh shaxsning hayotidagi ko'plab ta'sir doiralari bo'ylab ta'lim tashabbuslarini uyg'unlashtiradigan, ijobiy xulq-atvorni o'zgartirish uchun asoslarni mustahkamlaydigan yaxlit ekotizimni rag'batlantiradi.

Xulosa qilib aytganda, yoshlar o'rtasida zararli odatlarga qarshi kurash innovatsion ta'lim usullari va hamkorlikdagi sa'y-harakatlarga asoslangan nozik va ko'p qirrali yondashuvni taqozo etadi. Interfaol raqamli platformalardan tortib tajribaviy o'rganish metodologiyalari, tengdoshlarni o'qitish dasturlari, jamoaga asoslangan aralashuvlar va oilaga yo'naltirilgan tashabbuslargaacha turli xil strategiyalar yoshlarning ta'lim va imkoniyatlarini kengaytirish uchun birlashadi. Ushbu yangi yondashuvlardan foydalangan holda, o'qituvchilar va manfaatdor tomonlar zararli odatlarga qarshi kurashda va ijobiy xulq-atvorni o'zgartirishga intilishda muhim ahamiyatga ega bo'lgan bilimli, chidamli va shijoatli yosh avlodni tarbiyalashlari mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdulazizova, N. A. (2023). O'QUVCHILARDA ZARARLI ODATLARGA QARSHI IMMUNITETNI SHAKLLANTIRISH YO'LLARI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 3(2), 671-676.
2. Abdulazizova, N. (2023). BOLALARDA ZARARLI ODATLARGA QARSHI IMMUNITETNI SHAKLLANTIRISH MASALALARI. *Theoretical aspects in the formation of pedagogical sciences*, 2(10), 90-95.
3. Абдулазизова, Н. (2021). О'quvchilarda zararli odatlarni oldini olishda bo'sh vaqtlarini tashkil etish omillari. *Общество и инновации*, 2(12/S), 227-233.
4. Rahmatullayeva, M. I., Ismatullayevna, S. U., & Tadjibayeva, N. A. (2023). ZARARLI ODATLARNING TURMUSH TARZIGA TA'SIRI VA OQIBATLARI. *RESEARCH AND EDUCATION*, 2(5), 205-209.
5. Umidjon, Y., & Xolida, M. (2023). YOSHLAR ORASIDAGI ZARARLI ODATLAR VA ULARNING INSON ORGANIZMIGA TA'SIRI. *International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research*, 397-401.